

הנקודה השבועית

לתועלת הלומדים, מובא בזה תוכן וסיכום קצר מה'ליקוט השבועי' - משפטים תשל"ד (לקו"ש חלק יא ע' 89); הסיכום על אחריות הכותב בלבד.

א. בענין רציעת האוזן (בעבד שרוצה להישאר אצל אדונו) - אומר רש"י: "הימנית, או אינו אלא של שמאל?" [ולמסקנה מוכיח שהכוונה לאזן ימין]. מדוע המחשבה הראשונית של רש"י היתה לרצוע את אוזן שמאל דוקא?

ב. בהמשך דברי רש"י מביא את מה שאמר ריב"ז: "אזן זאת ששמעה על הר סיני .. תרצע". וצריך להבין: אם הרציעה באה בגלל שהעבד לא קיים מה ששמעה אזנו בהר סיני, היו צריכים לרצועו **מיד כשעבר** על מה ששמע?

ג. מה שמע העבד על הר סיני ולא קיים? אומר רש"י, שהעבד שמע "כי לי בני ישראל עבדים" ובכל זאת הלך וקנה אדון לעצמו; מזה מובן, שהוא לא נענש על רצונו **עכשיו** להישאר אצל אדונו, אלא על כך **שהלך ומכר** עצמו **תחילה**. כך גם לגבי עבד שנמכר בגניבתו אומר רש"י שהוא נענש על **הגניבה שגנב לפני שש שנים** ועבר על "לא תגנוב", ולא על רצונו להישאר עכשיו לעבד. וצריך להבין זאת.

ד. ההסבר הוא, שעל רצונו הנוכחי של העבד להישאר בעבדותו אי אפשר כל כך להענישו - משום שיש לו טענה הגיונית: "אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני".

ה. כיון שהעבד לכאורה לא כל כך אשם (כנ"ל ס"ד), לכן מסתבר לכאורה לרצוע רק את אזנו השמאלית **הפחותה** (ובכך **להקל** בעונשו). אולם כיון שיש לנו הוכחה שרצועים דוקא את אזן ימין (כנ"ל ס"א) - מסביר רש"י את הטעם לכך: "**אזן זאת ששמעה** על הר סיני", והרי עיקר השמיעה היא באזן ימין החשובה יותר.

ו. העונש הוא על מה שעשה העבד לפני שש שנים; אולם בשעת מעשה לא הענשנו אותו, כיון שאפשר לתלות את המעשה שלו במצוקה כספית - ועתה, כאשר הוא מסרב לצאת ומוכיח בכך שהוא אינו מתבייש בעבדותו, סופו מוכיח על תחילתו ולכן מענישים אותו על מה שעשה אז (ומיושב מה שהקשינו בסעיפים ב-ג).

ז. רש"י מדייק "אזן ששמעה **על הר סיני**" - כדי להסביר כי אין לעבד להצטדק בכך שהוא נמצא במצב אישי מיוחד במינו שהוא המכריח אותו לעבור על המצוה, שהרי המצוה נאמרה בהר סיני **מפי הקב"ה** ולפניו הכל גלוי וידוע.

ח. כדי להוסיף ולהמתיק את הענין, מוסיף רש"י ומביא את דרשת רבי שמעון שהוא "דריש טעמא דקרא"¹.

ט. כדי להטעים את כל מה שהוסבר (לעיל סעיפים ו-ז), מדגיש רש"י את שמו של בעל המאמר - רבן יוחנן בן זכאי, שאישיותו מהווה סמל מוחשי של חיים המונהגים **לפי התורה בכל הפרטים**, למרות מצבים של דוחק ומצוקה.

י. רבן יוחנן בן זכאי הפליא את מעלת גמ"ח - וגם זה מדגיש כי העבד היה יכול לקחת גמ"ח כדי לצאת ממצוקתו.

יא. כשם שהעבד שאינו רוצה לצאת לחפשי מלמד בכך שהוא אינו בוש בעבדותו ועל כך הוא נרצע (כנ"ל ס"ו), כך בעבודת ה' יהודי שבשבת ממשיך "להשתעבד" לעניני החולין ואינו מנצל כדבעי את "היום החופשי" שניתן לו לצורך לימוד התורה ועבודת ה'. וההוראה: צריך לצאת מהגלות הפרטית, ועי"ז בקרוב לצאת מהגלות הכללית.

¹. ראה בענין זה צילום מכתב-יד-קודש על עלי ההגהה (פרסום ראשון, באדיבות הרב שפירא שי') - ב"קובץ ליקוט" בתחילתו.

קביעות שבועית בלקוטי שיחות
ואתם תלוקטו

לקבלת העלון ולהערות: rizz@neto.bezeqint.net • לפרטים והקדשות: 050.412.5205

לזכות הרך הנולד למשפ' הבלין שיחיו (פפד"מ) - יזכו להכניסו בברית ולגדלו לתחוממע"ט